

Хәёт сабоқлари

КЕТМОН КОРОНАВИРУСДАН ҚҰТҚАРАДИ(МИ?) ёхуд қишлоққа «грипп» оралади

Август ойда бизнинг қишлоққа ҳам «грипп» оралади. Барчани бир-бир синааб ўттаёттанды, бемаврид келган қасаллик өч кимни аяб ўтиради. Бу дардни кимдир йұталашиб, кимдир иссигини даф қилиш пайда бўлиб, яна бирор ҳид билмаётганидан ажабланыб ўтказди. Аммо шифокорга мурожаат қилғанлари кам бўлди. Қишлоқда одат шундай: битта «Тез тиббий ёрдам» машинаси оралас, теварак-атрофдагилар бир ҳафтагача «Нима бўлди?», дея сўрашини қўймайди.

Ёшм 55 ни қоралаяпти. Вазним 140 килограмм атрофида, дейди қишлоқ мактабида ўқитувчилик қилаётган Илҳом Рустамов. – Унча-мунча шамолларни писанд қиласадим. Чунки ҳар куни эрталаб иш вақтінча бир ярим соат томорка юмушлар билан машгулман. Терлаб-пishганимча кетмон чопаман. Аммо бу галиг грипп анча оғир кечди. Таъм-ҳид билиш қобилиятим йўқодди. Иккى кун мобайнида иссигим чиқди. Оёқ-кўллар шу даражада қақшаб оғриқ бердик, ҳали бу нағасим бўғзимга тиқилғанича ишладим. Барбири «тез тиббий ёрдам»га мурожаат қилишимга тўғри келди. Шифокор белгилар коронавирусдан ишора эканлигини айтди.

Шимча, мени кетмон қуткарди. Ҳар қандай дарднинг давоси фаол турмуш тарзи, жисмоний меҳнат эканлигига иккор бўлдим.

Илҳом Рустамов ҳолатини кузаттан шифокорнинг ҳам бу борадаги фикрлари билан қизиқдик.

ИККИ КУН МОБАЙНИДА ИССИГИМ ЧИҚДИ. ОЁҚ-КЎЛЛАР ШУ ДАРАЖАДА ҚАҚШАБ ОҒРИҚ БЕРДИК, ҲАЛИ БУ НАҒАСИМ ДУЧ КЕЛМАГАНМАН. АММО ЁТИБ ҚОЛМАСЛИККА ИНТИЛДИМ. КЕТМОННИ ТЕЗ ЧИҚКУНЧА УРАВЕРДИМ. НАҒАСИМ БЎҒЗИМГА ТИҚИЛҒИНЧА ИШЛАДИМ. БАРИБИР «ТЕЗ ТИББИЙ ЁРДАМ»ГА МУРОЖААТ ҚИЛИШИМГА ТЎҒРИ КЕЛДИ. ШИФОКОР БЕЛГИЛАР КОРОНАВИРУСДАН ИШОРА ЭКАНЛИГИНИ АЙТИДИ.

– «Тез тиббий ёрдам» ҳамиша шай ҳолатда. Чакиравга мувофиқ Илҳом Рустамов хонадонида ҳам бўлганимиз, – дейди шифокор Иноят Аракаев. – Унда коронавирус белгилари бор эди. Ўзини алоҳидалаш тавсия қилинди. Вирусга карши тест топшириш лозимигини тушуништирди. Телефон орқали ҳолати сурьшириб туриди. Иккى кундан

эса қўйлимиздан йил ўн иккى ой кетмон тушмайди.

Қишлоқ одамларининг одатлари қизиқ-да. Ҳамма нарсан кулгига олиб енгиг кетишига ҳаракат қилишиади. Кетмон уларга суняч, таянч...

Нурилла ШАМСИЕВ,
«ISHONCH»

САҚРО МАДИКАЈАРИ

ёки сайғоқларнинг сирли ҳулқ-атворлари ҳақида

САЙГОҚЛАРНИ ОММАВИЙ ҚИРИШ НЕГА КЕРАК БЎЛГАН?

Ўтган асрнинг 70-80 йилларида Устюртда сайғоқлар сони миллиондан зиёд бўлган. Миграция пайтида сайғоқлар тұдаси қишлоқларға кири берган. У пайтиларда сайғоқларнинг бөш сони кўпайғандан сўнг уларни овлашга расмий рухсат ҳам берилган. Нукус дўйконлари сайғоқ гүштлари билан тўлиб кетган. Гүштлар арзон нархларга ҳам ўтмай қолғандан кейин овчилар сайғоқларнинг факат шохини кесиб, танасини ташлаб кетган. Шохидан айрилган, чала ўлик ҳолатидаги сайғоқларни Устюртда кўп учратиш мумкин бўлган.

ДАҲШАТЛИ ОВ

Сайғоқларни оммавий қиришда даҳшатли усуллар кўлланган. Ҳарбийлар сайғоқларни пулемётларда қиришган бўлса, маҳаллар овчилар мотоциклнинг иккى томонига узун қилим темогида узун пичоқлар жоноворларнинг қорини тиilib кетаверган. Овчилар ичаги чиқиб қолган сайғоқларнинг шохини тириклай кесиб олган. Ушбу даҳшатли овда шохи йўқ ургочи сайғоқлар ҳам нобуд бўлган.

Ўтган асрда қарийб 40 йил мобайнида Устюртда оммавий қиригин келтирувчи кимёвий куроллар синовдан ўтказилган. Базыда синовлар ўтказилғанда пайтида сайғоқлар тұдаси ҳам оммавий қиригинга учраб турган.

ХОЗИР ҲАМ ТЎХТАМАГАН

Хозирги кунда ҳам «Қизил китоб»га кирган ушбу жонзотни ноқонунүй овлаш тұтқатиды, деб айтыш қирий. Чегара постларда сайғоқларнинг оид хабарлар ҳанузгача

тарқалиб туради. Ўзбекистон билан Қозогистон чегарасида сайғоқларнинг миграция даврида чегарадан ўтиши учун 12 километрлик жой очиқ қолдирилган, яъни тиканни сим олиб ташланган. Баъзи маълумотларга кўра, овчилар ана шу жоға келиб, очиқ жоғдан ўтаетган пайтида сайғоқларни овлашади.

Мана шундай даҳшатли даврни бўшдан кечирган табиатнинг ноёб жонзотларда одамзодга чексиз нафран интинстик сифатида шаклланган бўлса, не ажаб. Чунки сайғоқлар инсонни ўзига фақат хавфли санайдиган бўлди.

Сайғоқлар Устюртта ноябрь ойларидан келиб, май ойларидан болалагандан сўнг яна Шимолга, яъни Қозогистон даштларига ўтади. Улар асосан Устюрт саҳроларига кўпайиш учун келади.

Устюртнинг Алмамбет, Дувона ва Белоузи худудлари сайғоқларнинг болалаш мавсуми учун кулаи. Чегарада симли тўсик ўрнатилғандан кейин сайғоқлар ўта олмай, Қозогистоннинг Ақтубе вилояти даштларida тугиш мавсумида қолиб кетмокда. Апрельмай ойларидан у томонларда кун ҳали совук бўлади. Янги түғилган улоқларни тўлспасини совуқа олдириб кўяди.

Сайғоқлар миллионлаб йиллардан бўён ўз авладини сақлаб қолган жонзотлар сағфа киради. Унинг қолдиклари Ғарбий Англиядан Шарқий Аляскагача бўлган оралықдан топилган. Улар яшаб қолиш учун барча имкониятларини ишга соладиган жони-вирлариди.

Сайғоқларнинг Ажойиб ҳусусияти Сайғоқлар тұдаси одағда тақалары эмас, эчкилари бошқаради. Такалары уруғлантириш мавсумидан кейин

тўдага кўшилмайди. Эчкилар болалайдиган пайтида улар алоҳида тўда бўлиб юради.

Зоолог олимларнинг аниқлашича, сайғоқларнинг яна бир ажабланарни хусусияти бор экан. Эчкилари дунёга келтирадиган улоқларининг эркак ёки ургочи үзлари тартибида эркак сайғоқлар зўриқиб улади ёки ҳолдан тойиб, тўдага эргаша олмай ийтиқчиларга ем бўлади.

Кийиклар май ойининг 10-15 са-налари оралигига болалайди. Шу вақтда об-ҳаво айниб, Устюртта дарувлар кўтарилиб, ёнингарчилик юз беради. Об-ҳавонинг бундай айниши эса сайғоқлар болаларининг омон қолишига имкон яратади. Чунки қаттиқ шамол ва ёнингарчиликда ҳашаротлар бўлмайди. Янги түғилган улоқлар ярим соатдан кейин онасини эмиб, иккиси соатдан кейин оёқка туради, иккиси үлкоқларни эса менинада ҳам кувиб этиш амримаҳол.

Якин атрофда йиртқич бор-

коронавирус пандемияси даврида жорий қилинган карантин талаблари вазиятга кўра, тез-тез ўзгаририлиб, бекор қилингани турбиди. Айттайлик, анча вақт амал қилинган дезинфекцион туннеллари самарасиз, ҳатто зарарли эканлиги маълум бўлгач, улардан фойдаланиш тўхтатилди. Шунингдек, машинасининг балонига хлорли эритма нимага сепилишини тушунмай жигибийрон бўлган, айнича, машина деворига катта зарар келтирувчи хлор қолдикларини кетказиш учун ёнида беш-олти литр сув олиб юришга ёки дезинфекцион туннелларни четлаб ўтишга уринган ҳайдовчилар анчайин хотиржам тортиб қолишиди.

Мушоҳада

2007 йил 11 январда
Ўзбекистон
Матбуот ва ахборот
агентлигидан
116-рекорд билан
рўйхатга олинган.

«Ishonch» ва
«Ishonch-Доверие»
газеталари таҳир ҳайъати:

Кудратилла Рафиқов
(таҳир ҳайъати раиси),

Улуғбек Жалменов,

Анвар Абдулхиторов,

Сайфулло Ахмедов,

Акмал Сайдов,

Равшан Бедилов,

Кутлумурот Собиров,

Суҳроб Рафиқов,

Шоқосим Шоимолов,

Ҳамидулла Пиримкулов,

Нодира Каримова,

Анвар Қулмуродов,

(бос мухаррир биринчи ўринбосари –
«Ishonch-Доверие» бўйича).

Темур Мамажонов,

(бос мухаррир биринчи ўринбосари –
«Ishonch-Доверие»),

Валентина Марценек,

(масъул комб –
«Ishonch-Доверие»)

Бош мұхаррир

Хусан Эрматов

Бўйимлар:

Касаба ўюшмалари ҳаёті – (71) 256-64-69

Ҳуқуқ ва ҳалқаро ҳаёт – (71) 256-52-89

Миллий-мәннавий қадриялар – (71) 256-82-79

Хатлар ва мұхбирлар – (71) 256-85-43

Маркетинг ва обуна – (71) 256-87-73

www.ishonch.uz
сайти орқали Ўзбекистон
Республикаси

Президентининг фармон
ва қарорлар, энг сўнгги
янгиликлар, таҳлилий,
танқидий мақолалар,
хабарларнинг тўлиқ матни
билин танишишиниз

мумкин.

Ҳудудлардаги мұхбирлар:

Коракалпогистон

Республикаси – (+998-99) 889-90-22

Андикон вилояти – (+998-99) 889-90-23

Буюро вилояти – (+998-99) 889-90-31

Жиззах вилояти – (+998-99) 889-90-34

Наманган вилояти – (+998-99) 889-98-02

Навоий вилояти – (+998-99) 889-90-28

Тошкент вилояти – (+998-99) 889-98-44

Самарқанд вилояти – (+998-99) 889-90-26

Сирдаря вилояти – (+998-99) 889-98-55

Сурхондай вилояти – (+998-99) 889-90-32

Фарғона вилояти – (+998-99) 889-90-24

Хоразм вилояти – (+998-99) 889-98-01

Кашқадарё вилояти – (+998-99) 889-90-27

«ishonch»дан олинган маълумотларда манба сифатидан кўрсатилишиш юртаси.

Муаллифлар фикри таҳририк нуткан

назаридан фарғандиши мумкин